19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮ މިޓީ ޔައުމިއްޔ
ޖުޑިޝިއަރީ ކޮ މިޓީއ އި ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮ މިޓީގެ ޖޮ އިންޓު
ސަބް ކޮ މިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން
(ޖަލުތަކުން ފޮނުވ ސިޓީތައް ދިރ ސ ކުރުމަށް ހޮ އްވެވި ވަގުތީ ސަބް ކޮ މިޓީ)
10 ފެބްރުވަރީ 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔި ތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)4
ފެށުނު ގަޑި: 12:35

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ހާދަ؛ ال ساََّلمُ علََْي كُْ م. އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ސަބް ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ފެށުނީ.
މިއީ މި ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން. މި ބައްދަލުވުމުގައި މި ވަގުތު ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު، ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުމްތާޒް،
ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫނުސް ޢަލީ، ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ މީ ގެ ކުރިން ނިންމެވި ނިންމެވުމަކާ ގުޅިގެން ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝިފާޢު އަޅުގަނޑު ދައުވަތު ދިނީމައާ
އެކުގައި އެބަ އިންނެވި ކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވަޑައިގެން. އަދި މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
މި ބައިވެރި ވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރީ ދުވަހެއްގެ ނިންމުމުގައި، މި ހިނގަމުންދާ މި މައްސަލައަކީ ޖަލުގެ ބަންދުގައި،
ޖަލުގައި ބަންދުގައި މާގިނަ ދުވަސްވެ، މީހުން ހައްޔަރުގައި ތިބޭ ތިބުމާއި، ޙުކުމަކާ ނުލާ ވެސް ގިނަ ދުވަހު ޖަލުގައި
ތިބޭ މައްސަތަކާއި، މިހެން ގޮސް ގިނަ ޙުކުމްތަކެއްގައި އެހެން ތިބޭ، މާގިނަ ދުވަސްވެފައި ކުދިކުދި މައްސަލަތަކުން
އެހެން ފެށިގެން ގޮސް، މާގިނަ އަހަރުތަކެއް ވަންދެން ޖަލުގައި އެހެން ހައްޔަރުގައި ތިބޭ ތިބުމާ މެދުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކޮމިޓީތަކަށް ލިބެމުންދިޔަ ޝަކުވާތައް، ޖަލުގައި ތިބޭ ހައްޔަރުވެފައި ތިބޭ ގައިދީން
ފޮނުވަމުންދާ ސިޓީތަކާ ގުޅިގެން ހިއުމަން ރައިޓްސް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު މިކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ފޮނުއްވެ ވުމާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރައީސްގެ އެދިވަޑައިގަތުމުގެ މަތީން ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޓީއާއި ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ހިމެނޭ ގޮތަށް އެކުލަވާލި ސަބް ކޮމިޓިއެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް
މިކަން ބެލުމަށްފަހުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށް ހުށަހެޅުމަށް. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން
ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމުގައި ނިންމަވާފައިވާ އެއްކަމަކީ، ބައެއް މުއައްސަސާތަކަށް ސިޓީ ފޮނުވައިގެން ދަންނަވަން. އެ މި
ކަންމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމި ނިންމުންތަކެއް. އެއީ މިސާލަކަށް އެއްކަމަކީ، ޕްލީ ބަރގެއިން ގެ ސިސްޓަމް
ނިޒާމު ގެނައުމާ ބެހޭ ގޮތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނަރަލް ކުރައްވަމުންދާ މަސައްކަތްޕުޅެއް، ވިސްނުންފުޅު ހުރި
ގޮތްތަކެއް ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި އެ ޕްރޮސިކި އުޓަރ ޖެނަރަލަށް އެ ވާހަކަ ދެންނެވުން. ދެން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ
ޖެނަރަލަށް ދެންނެވުމުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނަރަލް އެބައޮތް ސިޓީފުޅެއް ފޮނުވާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެހެންވީމާ،
އެ ސިޓީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ބައްލަވާލެއްވުމަށް ލިބިވަޑަ އިގަންނަވާނެ. ހުރިހާ މޭޒެއްގެ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ދެން، ހަމަ އެއާއެކުގައި ހޯމް މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ލިޔުނިން ދެ ސިޓިއެއް. އެއް ސިޓީއަކީ ޣައިރު
1

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ހާޒިރުގައި ޙުކުމްކުރެވި އަދި ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓިފައިވާ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއް ވާކަމުގެ މައުލޫމާތު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވު މާއެކުގައި އެކަހަލަ މައްސަ ލަތަކަށް ހޭންޑްލް ކުރައްވާ ގޮތެއް ސާފުކޮށްލަން
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ. އެ ސިޓީގެ ޖަވާބު މިހާރު ލިބިއްޖެތޯ؟ އާދެ! އެ ސިޓީގެ ޖަވާބު ވެސް ލިބިއްޖެ. ދެން ،
ދެވަނަ ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެދުނީ، (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެން، 1 ގްރާމް މަސްތުވާތަކެތި ފެނުމުން
ކުރީގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އުމުރަށް ޖަލަށްލުމަށް އެ ޙުކުމް ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ޖަލުގައި މިހާރު ވެސް
އެ ޙުކުމްގެ ދަށުން ތިބި މީހުންގެ އަދަދު ބެލުމަށާއި ، އެއަށް ފަހުން ގާނޫނަށް ގެނެވުނު ބަދަލާ ގުޅިގެން އެއްގޮތް
ކުރުން ޙުކުމް. ފަހުން 4 ގްރާމް، ގާނޫނަށް ގެނެވުނު ބަދަލުގެ ތެރެއިން 4 ގްރާމް އަތުން ފެނިއްޖިއްޔާ އެއީ ވި ޔަފާރި
ކުރުމަށް ޓަކައި އަތުގައި ބެހެއްޓޭ، ބައެއް ބާވަތުގެ މަސްތުވާތަކެތި އަތުގައި ބަހައްޓައިފި ކަމުގައި ވަނީނަމަ އެއީ
ވިޔަފާރިއަށް ބޭނުން ކުރުމަށް ޓަކައި ބެހެއްޓީ ކަމަށް ބަލަނީ. އޭގެ ކުރީގެ ގާނޫނުގައި 1 ގްރާމް ފެނުނަސް އެއީ
އުމުރު ދުވަހަށް ޖަލަށް. އެހެންވީމާ، މި ދެ ގާނޫނު އެއަށް، އެ ބަދަލާ ގުޅިގެން އެއްގޮތް ކުރުމުގެ ވިސްނުންފުޅެއް
ޙުކުމްގައި ތިބި މީހުންނަށް ލުއި ނޫނިއްޔާ، އެ އުމުރަށް އެ ލެވިފައި އެ ތިބޭ ތިބުމަށް ކޮންމެވެސް ބަދަލެއް
އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާތީ އެކަމުގައި އެ ބޭފުޅުން، ހޯމް މިނިސްޓްރީން ގެންގުޅުއްވާ
ވިސްނުންފުޅެއް ބަލާލުމަށް އަޅުގަނޑު އެ ދެ ސިޓީ ލިޔެފައި، އެ ސިޓީއާއި ކުރީގައި ދެންނެވި ސިޓީއާ ލިޔެފައިވާނީ.
ދެން، ޑައިވަރޝަން ޕްރޮގްރާމް ހިންގެވުމާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންވާނެ ޕެރޯލް ދެއްތޯ ބޯޑަށް، އާދެ!
ނޭޝަނަލް ޑްރަގް އެޖެންސީއަށް ފޮނުވާފަ. އޭގެ ޖަވާބު ވެސް ލިބިފައި ވަނީ. ދެން، ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް
އަޅުގަނޑުމެން ސިޓީ ފޮނުވިން. ކްލެމެންސީ ބޯޑު އަދި ކްލެމެންސީ ބޯޑާއި ޕެރޯލް ބޯޑުގެ މީޓިންތައް ބޭއްވިފައިވާ،
މިދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ބޭއްވިފައިވާ މިންވަރާއި ، މެންބަރުން ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ގޮތް ބެލުމަށް ޓަކައި. އޭގައި
ވެސް ޖަވާބު ލިބިފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީތަކާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާނެ ގޮތް، އެ ގޮތާމެދުގައި
މަޝްވަރާއަކަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ، މި ވަގުތު ކޮމިޓީގަ އި މި
ވަގުތު ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު އެބަ ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވާ. އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
އިޢުތިރާޟެއް ނެތިއްޔާ އެ މެންބަރަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވަން ބޭނުންވޭ. ކްލެމެންސީ ބޯޑު މިހާރު ހިނގަމުންދާގޮތާއި،
އެ މެންބަރު އެ ކޮމިޝަނަށް، ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް ވަޑައިގަ ތް ފަހުން އެ ތަނުގެ މަސައްކަތް ހުރި ގޮތް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ދެނެލުމަށް ޓަކައި މެންބަރަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން ބޭނުން.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
2

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ދެން، ހަމަ އަޅުގަނޑަށް ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރާ މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުމަށް
ހަމަ ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ދެން، ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގެ، 19 ވަނަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވި ފަހުން ކުރިއަށް ދާގޮތަށް ބަލާއިރު، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޯޑަށް
އަޅުގަނޑު ދިޔައިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ބޯޑު އޮތީ ހުއްޓިފަ. ދެން، ބޯޑުގައި އޭރުގައި ހުރި ޕެންޑިންގ މަސައްކަތްތައް
2018 ވަނަ އަހަރު ލާފައި ހުރި ފޯމުތަކާއި، 2019 ވަނަ އަހަރު ލާފައި ހުރި ފޯމުތައް ވެސް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ބޮޑަށް ޓާގެޓަކަށް ހަދައިގެން މި 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން 2018 ވަނަ އަހަރު ބޯޑަށް ހުށަހަޅާފައި
ހުރި ފޯމުތައް ނިންމޭތޯ މަސައްކަތް ކުރިން. ދެން، މި އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ މަސް ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ޓާގެޓު ހާސިލުކުރެވުނީ. މިހާރު ބޯޑުގައި ޕެންޑިންގ މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ހުންނާނީ 2019 ވަނަ އަހަރު
ހުށަހަޅާފައި ހުރި ފޯމުތައް. 2018 ވަނަ އަހަރު ހުށަހަޅާފައި ހުރި ހުރިހާ ފޯމެއްގެ މަސައްކަތް ނިމިއްޖެ. ދެން،
ކްލެމެންސީ ބޯޑު މަސައްކަތް ކުރަނީ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލައަށް އުސޫލެއް ތައްޔާރުކޮށްގެން އެ
އުސޫލާ އެއްގޮތަށް. ދެން، ވަރަށް ބޮޑަށް އިދާރީ މަސައްކަތް، ބޯޑުގެ މަސައްކަތް ރޭވިފައި އޮންނަ ގޮތުން އެބަ އޮވޭ.
ދެން، ފެށުނީއްސުރެ ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޯޑުން ވެސް ލިބެމުން އަންނަ ޝަކުވާއެއް އެ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް
ކުރާނެ، އެހާ މަސައްކަތުގެ ލޯޑު ބޮޑު ތަނެއްގައި މަސައްކަތް ކުރާނެ އިދާރީ މުވައްޒަފުން މަދުކަން. މައިގަނޑު
ގޮތެއްގައި އިދާރީ މަސައްކަތް ކުރާ ދެ މުވައްޒަފުން، ދެ މުވައްޒަފުން ހަމައަށް ތިބޭ ދުވަސްވަރު ވެސް ވަރަށް މަދު.
ދެން، ޚާއްޞަކޮށް އަނެއްކާ މިހާރު އަންހެން މުވައްޒަފުން ގިނައިން އިދާރީ މަސައްކަތުގައި އުޅޭއިރުގައި، މި ވަގުތު
ވެސް ވިހެމުގެ ޗުއްޓީގައި އެ ތަނުގެ ހަމަ ދެ މުވައްޒަފު އެބަ ތިބި. ތިބީމަ މި ވަގުތު އިދާރީ މަސައްކަތް ކުރާ ހަމަ
އެންމެ މުވައްޒަފަކު މުޅި ކްލެ މެންސީ ބޯޑުގައި މަސައްކަތް އެ ކުރަނީ. އެ ކަހަލަ ދަތިތަކެއް އެބަ ހުރި. ދެން، އޭގެ
އިތުރަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް، މިދިޔަ ދުވަސްތަކަކީ ފުދޭވަރަކަށް ބޯޑު ބަދަލުވަމުން އައި
ދުވަސްތަކެއް. އެ ވެރިކަން ބަދަލުވެ، ކުރިން އެ ތަނަށް ވަކި މުއްދަތަކަށް ޢައްޔަނުކުރެވި ފައި ތިބި މެންބަރުންނަށް
މުއްދަތު ހަމަވެ، އައު މެންބަރުން އައިސް މި ކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް ދިޔަ މުއްދަތެއް މި ދިޔައީ. މި މުއްދަތު ތެރޭގައި
ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ދެން ހަމަ މަދުން ނަމަވެސް ކޯރަމް ހަމަނުވެގެން ބައެއް ބައްދަލުވުންތައް ހަމަ ކެންސަލް
ކުރަންޖެހޭ. ދެން، މަދެކޭ ވެސް އަޅުގަނޑު ނުދަންނަވާނަން. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މިކަން މިހެން މި ދިމާވަނީ
ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ ޕާޓްޓައިމް މެންބަރުން ކްލެ މެންސީ ބޯޑުގައި. ޕާޓްޓައިމް މެންބަރުންވީމަ މި ވާގޮތަކީ
އެހެން ކޮންމެވެސް މިނިސްޓްރީއެއްގައި، ނޫނީ މުއައްސަސާއެއްގައި މަސައްކަތް ކުރަމުން މި ބައިވެރިވަނީ.
ޚާއްޞަކޮށް ހަމަގައިމުވެސް އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ޢައްޔަނު ކޮށްފައި އިންނާނެ ހަމަ ބޭފުޅަކު.
3

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑަށް އަދި އެންމެ ބައްދަލުވުމެއްގެ ބައިވެރިވެވުނީ ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ޢަ އްޔަނު ކޮށްފައި އިންނަ
ބޭފުޅާއާއެއްކޮށް. އެހެންވީމާ، އެ ކަހަލަ ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ މުއައްސަސާތަކުގައި ޕާޓްޓައިމް
މެންބަރުން ބޯޑުގައި ތިބީމަ ޖަލްސާތައް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ގެންދިއުމުގަ އި ދަތިތަކެއް ދިމާވޭ. ދެން، އެއާއެއްކޮށް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފަހުކޮޅުގައި ބޯޑު ހުއްޓިފައި އޮވެފައި، ފަށައިގެންއިރު ގައި މި
ފަށައިގަތީ ހަމަ އަލުން އަނބުރާ އުސޫލެއް ހަދައިގެން. ދެން، އެ އުސޫލުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އިދާރީ މަސައްކަތް
ބޮޑުވެ، ފޯމުތަކުގެ ޕްރޮސެސް ދިގުވާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އޮންނަކަން ފާހަގަކުރެވިގެން މުޅި އުސޫލު އެއްކޮށް ކަހަލަ
ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ ބަދަލުކޮށްފައި އަނެއްކާ ބޯޑުން ފާސްކޮށްފިން. ދެން، މި އުސޫލު ބަދަލުކޮށްފައި
ފާސްކުރުމުގެ މައިގަނޑު މަޤް ޞަދަކީ ފޯމު ބޯޑަށް ހުށަހަޅާތާ 3 މަސް ދުވަސް ތެރޭގައި މަސައްކަތް ނިންމުން.
ގާނޫނުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލާޒިމުކުރޭ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕްރޮސެސް
ދާގޮތަށް، އެ ޖަލަށް ގޮސްގެން އިންޓަރވިއު ކުރުމާއި އަދި ވަރަށް ގިނަ އޮފީސްތަކުން ލިޔެކިޔުން ހޯދުމާއި ، އަދި
އިދާރީ، ސަބް ކޮމިޓީތަކެއް މަސައްކަތް ކުރާނެ ބޯޑުގައި. އެ ސަބް ކޮމިޓީތަކުން ފޯމުތައް އިވެލުއޭޓު ކުރާނީ.
އިވެލުއޭޓު ކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޕޮއިންޓު ދިނުމުގައި ބޮޑު ޕްރޮސެސްއެއް އޮވޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ދިގުލައިގެންދޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތައް ލުއިކޮށްލުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މެން ވަރަށް ބޮޑަށް އުސޫލަށް ބަދަލު ގެނެސް އިއްޔެ މި
ފާސްކުރީ. އު އްމީދުކުރެވެނީ ކުރިއަށް މި އޮތް ތާނގައި 3 މަސް ދުވަސް ތެރޭގައި ފޯމެއް ލާފައި ނިންމޭނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތުން ވަގުތަށް މަސައްކަތް ފަށައިގަންނައިރުގައި ހަމަ 2019 ވަނަ އަހަރަށް ޖަނަވަރީ މަހު
ބޯޑަށް ހުށަހަޅާފައި ހުރި ފޯމު ވެސް އަދި ހުންނާނެ ބޯޑުގައި . އެހެންވީމާ، އެ ބެކްލޮގް ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ އެބައޮތް.
ދެން، އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ހަމަ ލުއި ދެވެން އޮންނަ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ހަމަ އެބަ ލުއިދެވޭ. ދެން،
އާންމު ގޮތެއްގައި މި ކުށްތައް މަޢާފުކޮށްދިނުން މި އޮންނަނީ ފުރަތަމަ ކުށަށްވެ، ދެން ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އުޅޭ،
ވަރަށް ބޮޑަށް ޖަލުގަ އި ޑިސިޕްލިން އާއި މި ހުރިހާ ކަންކަމަކާއި އަދި އޭނަގެ މައްޗަށް އިތުރު ދަޢުވާއެއް އޮތްތޯ
ވެސް ބަލައި ، އިތުރު ޙުކުމްތަކެއް ވެސް ހުރިތޯ ބަލައި މި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޑިޕެންޑްވޭ. ދެން،
ހަމަ އޮންނަ އުސޫލު ތެރެއިން ދެވެން އޮންނަ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް. ދެން ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް
ވަކާލާތު ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޤްޞަދަކަށް ވާން އެބަ ޖެހޭ އެހެން އުޅުމުގެ ތެރޭގައި ކުށެއް ކުރެވިފައި އޮންނަ
މީހާއަކީ ދެން މުޅި އުމުރުގައި ޖަލުގައި އޮވެގެން ބޮޑު ކުށުގެ ވެށްޓެއްގެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަލު ވެސް
ސިފަކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އިތުރު ބައިވަރު ކުށްތަކެ އްގެ މާ ހައުލެއްގައި އޮވެގެން ކުށްވެރިއަކަށް ހެދުމުގެ ބަދަލުގައި
ލުއިދެވޭ، މުޖުތަމަޢުއަށް ނެރެވޭ މީހަކު ހުރެއްޖިއްޔާ ހަމަ ނެރުން. އެ ގޮތަށް އެ ވިސްނުމުގައި މަސައްކަތް
4

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެބަ ކުރަން. ދެން، ގާނޫނަށް އަސްލުގައި ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް
ފާހަގަކުރެވޭ މިހާރު ވެސް މި އޮތް އުސޫލަށް ބަލާއިރު ގައި. ފާހަގަކުރެވޭ ޖަލުގައި މި ފޯމުތައް ލިބޭއިރުގައި، ދެންމެ
މުޤައްރިރު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިހެން ކުރީގައި، މަސްތުވާތަކެތީގެ ކުރީގެ ގާނޫނުން ޙުކުމް ކޮށްފައި ތިބޭ ބައެއް
ބޭފުޅުން އެބަ ތިބި. މިހާރުގެ ގާނޫނަށް ބަލަންޏާ، އެ އަސްލު މިހާރުގެ ގާނޫނުން ލިބޭ އަދަބު ތަންފީޛުވެ، ނިމިފައި
ތިބި މީހުން. ދެން، އެ ކަހަލަ ފޯމެއް ވެއްޖިއްޔާ، އެ ކަހަލަ އޮބްލިގޭޝަނެއް ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އޭތި
ހަމަ އެއްކޮށް އެބަ ކުރުކޮށްލަދެން، މަޢާފުކޮށްލަދެން. ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް 15 ވަރަކަށް ދުވަސް ކުރިން، ނޫނީ އެއް
ހަފުތާ، އެ ދެން ދޫކޮށްލުމުގެ ޕްރޮސެސްއަށް ބޭނުންވާ ވަގުތުކޮޅެއް ބާއްވާފައި ހަމަ ކުރުކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން. އެއީ
ދެން ގާނޫނު އޮންނަ ގޮތުން އެކަހަލަ ކުށަކީ އެއީ މަޢާފުދެ ވޭ ކުށެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަދަބު ލުއިކޮށްދެވޭ.
އެހެންވީމާ، އަދަބު ލުއިކޮށްދޭން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަމަކީ އެއް ހަފުތާއަށް ނޫނީ 15 ދުވަހަށް ޙުކުމް
ކުރުކޮށްލަނީ. ކޮށްލާފައި ހަމަ ދެން އެބަ، ދެން، ކްލެމެންސީ ބޯޑަކީ އަމިއްލަ އިސްނެގުމަށް އެއްވެސް ކަމެއް ބެލޭ
ތަނެއް ނޫން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅާ ފޯމެއް އަޅުގަނޑުމެން މި އިވެލުއޭޓުކުރަނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އަންނަ ފޯމެއް ވެއްޖިއްޔާ ކުރީގެ ގާނުނުގެ ތެރެއިން ޙުކުމްކޮށް، މިހާރުގެ ގާނޫނުގެ އެ
ޙުކުމް ތަންފީޛުވެފައި އޮވެއްޖިއްޔާ ހަމަ އެބަ ޖަލުން ދޫކޮށްލަދެން. އެބައި އެބަ ކުރިއަށް އެބަ ގެންދަން. ދެން،
ފާހަގަކުރެވޭ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ޖަލުގައި ވެށީގައި އެބަ އުޅޭ އަނެއްހެން ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ސިކުނޑީގެ
މައްސަލަތައް ހުންނަ މީހުންނާއި، ދެން އަސްލުގައި ޖަލެއްގައި ބައިތިއްބައި ގެން ދެން އެ މީހުންގެ ހާލަތު ހަމަ
އިތުރަށް ގޯސްވާނެ މީހުން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފޯމުތައް އިވެލުއޭޓު ކުރާއިރުގައި އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް
ޕޮއިންޓެއް ވެސް އެ މީހުންނަކަށް ނުލިބޭ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މި ދޭތެރެއިން ކޮށްފައި ހުންނާނީ
ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއާ ގުޅިގެން ވެސް އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ހެދޭނީ ކިހިނެއްތޯ. އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި މިހާރު އެ ތިބީ
ޖަލުގައި ބައިތިއްބައިގެން އިތުރަށް އެ މީހުން ހާލަތު ގޯސްވާނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަހަލަ މީހުން ވަކިން ޖަލަށް
ލެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ރާއްޖޭގައި ހަމަޖެހިފައެއް ނެތް. ދެން، ޖަލުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މިކްސްކޮށް މީހުން ތިބޭތީ ދިމާވާ
މައްސަލަތައް ވެސް ހަމަ ދިމާވެފައި ހުންނަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ ފޯމުތައް ލިބޭއިރުގައި. އެއީ
ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މަސައްކަތް. ދެން، ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް ލި ބޭ ޝަކުވާއަކީ ހަމަ ނަގާ
ވަގުތުގެ މައްސަލަ. ފޯމެއް އެ ތަނަށް ލުމަށްފަހު ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު އެބަ ނަގާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން، ހަމަ
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބެކްލޮގް ކްލިއަރ ކުރަމުން ކުރަމުން އަދި މި ދެވެނީ އަޅުގަނޑު ބޮޑަށް ދިޔަ ފަހުން
ވެސް. ޝުކުރިއްޔާ.
5

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝިފާޢުއަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްދެއްވި
މައުލޫމާތަށް ޓަކައި. އަޅުގަނޑު މި މަޢުޟޫގައި އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި ހުރި ސިޓީތަކަށް ދިއުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަނޑު އެދެނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެއްވެސް ސުވާލެއް ދަންނަވަން ބޭނުންފުޅުވާ
ކަމަށް ވަނީނަމަ އެ ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. އެންމެ ފުރަތަމަ އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު އަރުވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޖީހާންއަށް.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝިފާޢު. އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވީ، ކުރިއަށް
އޮތް ލިބިފައި އޮތް، މި ހިނގަމުންދާ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މުވައްޒަފުން އިތުރުކުރުމަށް
ނުވަތަ ކްލެމެންސީ ބޯޑު ފަންކްޝަން ކުރަން އެ ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ނުވަތަ
މުވައްޒަފުންނަށް އެލޮކޭޓު ކުރެވިފައި އެބައޮތްތޯ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މުވައްޒަފުންގެ ދަތިކަމާ އެއްކޮށް އަސްލު ފާހަގަކުރެވޭ އަނެއް ކަމަކީ ، ކްލެމެންސީ ބޯޑު މިހާރު ވެސް
ހިނގަމުން އެ ދަނީ އަނެއްހެން ކުރު ގޮތަކަށް ދަންނަވަނީނަމަ ވެލާނާގެ އެއްފަޅީގައި ސިޑިއެއްގެ ދަށުގައި. ވަރަށް
ކުޑަކުޑަ ޖާގައެއްގައި ވަގުތީ ގޮތުން ވެއްދި ތަނެއްގައި. ދެން، މުވައްޒަފުން އިތުރުކުރަން އެ ކޮޅުން ހަމަ މަސައްކަތް
ކުރާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ދިމާވާ މައްސަލައަކީ ޖާގަ ނެތިގެން މުވައްޒަފުން އިތުރުނުކޮށްދެވޭ. ދެން
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެބަ މަސައްކަތް ކުރަން ވެލާނާގޭގެ ކުރިން އެމް.ކިއު.އޭ ހިންގި ތަނަށް
ބަދަލުކުރަންވެގެން ކްލެމެންސީ ބޯޑު. ދެން، ބަދަލުކުރަންވެގެން ހުރިހާ ކަމެއްހެން ހަމަ ޕްރޮސެސް ކުރިއަށް ގޮސް
ގޮސް އޮއްވާ މީގެ ދެ ދުވަހެއް ކުރިން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ސިޓީއެއް ވެސް ލިބުނު އެކަހަލަ ކަންތައްތައް
ހުއްޓާލާ، އެކަހަލަ ކަންތަކަށް 35 ހާހަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް ޚަރަދު ނުކުރަން ވެސް. ދެން، އެކަމާ ގުޅިގެން ސިދާ
އަޅުގަނޑު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ގުޅިން. ގުޅާފައި ދެންނެވިން އެންމެ މަދުވެގެން ހަމަ 1 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުންވެއޭ މި ހިނގަ ހިނގާ އޮތް ޕްރޮސެސްއެކޭ. ދެން، މިނިސްޓަރ ވެސް ދެންނެވި
6

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އެހެންވީމާ މިކޮޅަށް ސިޓީ އެއް ފޮނުވާލާށޭ ތި ވާހަކަތައް އޭގައި ބަޔާންކޮށްފަ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ވެސް ވިސްނުން އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭން. އެއްކަމަކީ
އެހެންވީމާ، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަންނަ މަހުގެ މެދުތެރޭގައި މި ބަލަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ތަނަށް
ޝިފްޓުވެވޭނެ ކަމަށް. ޝިފްޓު ވެވުނީމަ ޖާގަ ލިބި، ދެން މި އެޓަރނީ ޖެނަރަލްގެ އޮފީހުގެ ދަށުން މި ހިނގަނީ.
އެޓަރނީ ޖެނަރަލް އޮފީހުން ވެސް ޖާގަ ލިބުމާ އެއްކޮށް މުވައްޒަފުން އިތުރުކޮށްދޭން އެއްބަސް އެބަވޭ. އެއްކަމަކީ
އެޓަރނީ ޖެނަރަލްގެ އޮފީހުގެ މަތީގައި ތިބި މުވައްޒަފުން ވެސް ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް ބަދަލުކުރެވިދާނެ. ދެން، އިތުރަށް
މުވައްޒަފުން ނަގަންވެސް ނެގޭނީ. އޮނިގަނޑު މި އިންނަނީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ އޮނިގަނޑާ އެއްކޮށް ހަދާފައި
ސިވިލް ސަރވިސްގައި ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެންމެ މިއޮތް ލިސްޓަކީ މީ ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި ތިބޭފުޅުން ވެޓުކުރައްވާފައި
އޮތް ލިސްޓެއްތޯ މި އުޅެނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު ކޮމެންޓު އޮތީ އެއަށް، މި ލިސްޓާ ގުޅޭގޮތުން
ޙަޤީޤަތުގައި ވާހަކަދައްކަން، އެހެންވީމަ. ދެން އެހެންވީމަ، ހަމައެކަނި މި ކޮމެންޓަށް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން
އޮތީ، ހަމަ ކޮމެންޓެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ސުވާލެއް ނޫން އެއީ. ތި ކޮމްޕޮޒިޝަން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބަދަލު
ގެންނަށް އެބަޖެހޭހެން. ތި މަސައްކަތް ކުރެވޭ ގޮތަކަށް އެބަޖެހޭހެން ތިކަން ކުރަން. ދެން، އަދި މީގައި އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވޭ މިހާރު ސަރުކާރެއް އައިސްގެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ނުވަތަ ސިޔާސަތުތައް
ތަންފީޛުކުރުމަށް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން މަސައްކަތް ނުކުރާނެ ކަމަށް ފެންނަ މީހުން ވެސް ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި
ބައިތިއްބައިގެން މަސައްކަތް ކުރާހެން ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެބަހީވޭ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މީ ހަމަ
ސީރިއަސް އިޝޫއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ނަގަންޖެހޭހެން.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
7

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ބައެއް ސިޓީތައް އެންމެ، އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ އެންމެ
ތަފުސީލަކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ޚުލާސާގޮތެއްގައި ރިޢާޔަތްކޮށްލާއިރު ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަންކަން މުޤައްރިރު،
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. އެއް ކަމަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާލަން މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބިފައިވާ މި މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި މި ކޮމިޓީގެ ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން އެބަ ތައްޔާރުކޮށްލަން އެބަޖެހެއޭ ރިޕޯޓެއް،
އެނަލިސިސްއެއް. އެއީ މީގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަހުރި ސިސްޓަމިކް މައްސަލަތަކެއް ފެންނަށް، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިހެން. ހާޒިރީތަކަށް ބަލާލާއިރު ޙަޤީޤަތުގައި ދައުލަތުގެ، ސަރުކާރުގެ
ވަޒީފާގައި ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތުގައި ތިބި މީހުން އެ މީހުންނަށް އިހުމާލުވެފައިވާ މިންވަރު ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަށް
އެބައޮތް. އެޓެންޑުނުކޮށް، ޚާއްޞަގޮތެއްގައި މި ކްލެމެންސީ ބޯޑު، ޕެރޯލް ބޯޑަށް ބަލާ، ކްލެމެންސީ ބޯޑުވެސް ކުރީގެ
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ހާޒިރުވެފައި ނުވާ މިންވަރު، އެ ބޭފުޅެއްގެ ހާޒިރީ ނުހަނު މުހިންމު ތަނެއް ކްލެމެންސީ ބޯޑަކީ.
އެބައޮތް ފާހަގަވާން. އެހެންވީމަ، މީގެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ފާހަގަކުރެއްވިހެން އަޅުގަނޑުމެން އަދި
އަޅުގަނޑު ސިޓީގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާނެ ކްލެމެންސީ ގާނޫނާއި، އެ ބޯޑުގެ ކޮމްޕޮޒިޝަނަށް ރަނގަޅަށް
ބަދަލުތަކެއް ގެންނަށް އެބަޖެހެއޭ. ބަދަލުތަކެއް ގެންނައިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޒިންމާދާރުކުރުވުން ވެސް މީ ހަމަ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްހެން. މިހާ ބޮޑު މަސްއޫލިއްޔަތެއް ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތްތައް މިދިޔަ، ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި
އެ ބޭފުޅުންގެ މި މަސްއޫލިއްޔަތަށް އެޓެންޑު ކޮށްފައި ނުވާ މިންވަރު މީގެން ފެންނަށް އޮތުމުން، އެއީ އެކަން
ރިޕޯޓުގައި ތިލަކޮށްދޭން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކަންނޭގެ މި މަސައްކަތުގެ ބެކްރައުޑް ރިޕޯޓުގެ ތެރޭގައި. ދެން،
އަޅުގަނޑު އެކަން ހުށަހަޅާލަން ބޭނުން. ދެވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު އެދެން ބޭނުންވަނީ، މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު މި ލިބިފައި ހުރި މައުލޫމާތަށް ބަލާފައި ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި ވެސް އެހީތެރިކަމާއެކު ނޫނީ ހަމަ ކްލެމެންސީ
ބޯޑުގައި މަޝްވަރާ ކުރުމަށްފަހު، ގާނޫނަށް މި ގެންނަށްޖެހޭ އިޞްލާޙުގެ ޑްރާފްޓެއް މި ކޮމްޕޮޒިޝަނަށް މި
ގެންނަށްޖެހޭ ބަދަލުގެ ޑްރާފްޓު މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް ތައްޔާރުކުރުން. ހަމަ އެގޮތުގެ މަތިން ޕެރޯލް ބޯޑަށް
ގެންނަށްވީ ބަދަލުތަކުގައި ވެސް، ތިން ބަދަލެއް އަޅުގަނޑުގެ ސިޓީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާފައިވާނެ. އެކަމަކު
އޭގެއިތުރުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެން ގެންނަށްޖެހޭ ބަދަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްލަން ހަމަ
ދަންނަވާލުން، އެ ބަދަލުތައް ހިއްޕަވައިގެން، އެ މަޝް ވަރާ މިނިސްޓްރީގައި ކުރުމަށްފަހު، ނުވަތަ ބޯޑުގައި ވެސް
ކުރުމަށްފަހު، މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ދެއްވުމަށް، މަޝްވަރާ ކުރެއްވުމަށް ހޯމް
މިނިސްޓްރީއަށް ދައުވަތު އަރުވަން ޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން، އެކަން އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑު
ހުށަހަޅާލަން. ދެން، ތިން ވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު މި ލިސްޓަށް ބަލާލާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަވޭ
8

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ދެއްތޯ 287 މީހުންގެ ޕާސްޕޯޓު އެބައޮތް ހިފަހައްޓާފަ. ދެން، މި ލިސްޓަކީ، މި ލިސްޓަށް ބަލާއިރު އެއްކަލަ މި
ޣައިރު ހާޒިރުގައި ކުރެވިފައިވާ ޙުކުމްތަކެއް މިވަނީ. މީގެތެރެއިން ބައެއް މީހުންނަކީ ޖަލުގައި ތިބި މީހުން. އަޅުގަނޑު
ހިތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައޮތް ފާހަގަކޮށްދެއްވާފައި ހޯމް އެފެއާޒުން މިކަމުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅައިދޭނެ
ފިޔަވަޅެއް ނެތޭ. ގާނޫނަށް އިޞްލާޙެކޭ ގެންނަށްޖެހެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ފާހަގަކުރައްވާފައެއް ނެތް ސިޓީގައެއް ކޮން
އިޞްލާޙެއްތޯ އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވަނީ. އެކަމުގެ މަޝްވަރާ އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އަރިހުން އެދިފައިވާ ކަމަށް ހޯމް
މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރައްވާފައި ވަނީ. އެކަމަކު ކޮން ގާނޫނަކުން، ކޮން ގާނޫނީ ފަރުވާއެއްތޯ އެ ބޭފުޅުން މިކަމަށް
އެޓެންޑު ކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވަނީ. އެއެއް ސާފެއް ނުވޭ. އެހެންވީމަ، އެކަން ސާފުކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ކަންނޭނގެ. ދެން، އަނެއް އަޅުގަނޑު ޕްލީ ބަރގެއިނިންގއާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
އޮފީހަށް ފޮނުވި ސިޓީއާ ގުޅިގެން ލިބިފައިވާ ޖަވާބުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި އެބައޮތް، އަޅުގަނޑަށް ޖަވާބު ތަންކޮޅެއް
ވޭގީ އިނގޭތޯ. އެހާ ސާފެއް ނޫން ސީދާ އަޅުއްވަން އުޅުއްވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނުވަތަ ޕޮލިސީތަކެއް އެހާ ބޮޑަކަށް
އަޅުގަނޑަކަށް ސާފެއް ނޫން. ދެން، އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް ބައްލަވާލައްވާފައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދެއްވާފައިވާ
ޖަވާބު ބަލާލަން ޖެހޭ ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑަށް އިޝޫއަކީ އަދިވެސް ވާނުވާގައި، އެ ލިސްޓު ތެރޭގައި އެބައޮތް،
ވާނުވާގައި އެ ތިބި މީހުން ތިން އަހަރު، ހަތަރު އަހަރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ހަތް އަހަރުވެފައިވާ މީހެއް
ވެސް އެބަހުރިކަން ޖަލުގައި އޭނަގެ މައްޗަށް ޙުކުމެއް ނައިސް. އެހެންވީމަ، އެގޮތަށް ތިބި މީހުންނާމެދު ޢަމަލުކުރާނެ
ސީދާގޮތުގެ ޕޮލިސީއެއް، ޢަމަލުކުރައްވާނެ ސީދާ ގޮތް އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން އެ ސިޓީ ފޮނުވައިގެން ސާފުކުރަން
ބޭނުންވީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ދިރާސާކުރަމުންދާ ވާހަކަ ، އެ ކަމަކަށް ވިސްނަމުންދާ ވާހަކަ އެއޮތީ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ސާފުކުރަން، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ފިޔަވަޅެއް އަޅަން ވެއްޖެ ނޫންތޯ 7
އަހަރު، 3 އަހަރު، 4 އަހަރު މިހެން ވާނުވާގައި ނޫނީ ބަންދުގައި މީހުން ކޯޓު ކޭސް ކުރިއަށް ނުގޮސް މިގެން މީހުން
ތިބޭއިރު، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މިހާރު މިއަށް ފިޔަވަޅެއް ނަގަން. އެއީ އެއް ކެޓެގަރީ، މިހާރު ޖަލުގައި ތިބި
މީހުންނަށް މަޢާފް ދެވޭނެ ކަހަލަ މީހުންނަށް މަޢާފް ދިނުން އެއީ ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ ޒިންމާއަކީ. ޕެރޯލް، ޕެރޯލް
އަޅުގަނޑު ކުރިން ސިޓީގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ވާހެން ޕެރޯލް ޙައްޤުވާ މީހުންނަށް އެ މީހުން އަމިއްލައަކަށް މި
ޖެހެނީ ލާން ޕެރޯލަށް އެޕްލައިކުރަން. އެ މީހުން ޖަލުގައި ތިބި މީހުންވީމަ އެ މީހުންނަކަށް ނޭނގެ އެ މީހުންނަށް
ޕެރޯލް މުއްދަތު ހަމަވެއްޖެތޯއެއް ވެސް ނޫން ވެސް. އެކަން އަޅުގަނޑު އިޞްލާޙުކުރަން މި ހުށަހަޅަނީ، ޕެރޯލް
ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަން، ކޮމިޓީން އެކަން ކުރަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ބަދަލުކުރަން އެ ހުރި ގާނޫނީ
ބަދަލުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކޮމިޓީން އިނީޝިއޭޓު ކުރެވިދާނެއޭ. އެ ކަންކަން ޑްރާފްޓު ކުރަން މިހާރު
9

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެން ފަށަންވީއޭ. ތިންވަނަ ކެޓަގަރީގެ މީހުންނަކީ މި ވާނުވާގައި ތިބި މީހުން. މި މީހުންނަށް ހަދާނެ ގޮތެއް
އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުންނެއް ސާފު؛ ނޫނީ ދައުލަތުގެ
މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުކޮށްދެވުނުހެން އެ ބޭފުޅުންގެ ސީދާ ޕޮލިސީއަކީ މިކަމުގައި ކޮބައިތޯ؟
އެހެންވީމާ، މަޝްވަރާއަކަށް ދަންނަވާލުން އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، ދެން އޮތީ އެގޮތްހެން ކުރިއަށް.
ދެން، ހަތަރުވަނަ ކެޓަގަރީގެ މީހުންނަކީ ޕްލީ ބަރގެއިނިންގގެ ވާހަކަ ދެއްތޯ. އެއީ އެ ނުކުތާއަށް ކަންނޭނގެ ބޮޑަށް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޖަވާބުދެއްވާފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަކަށް އަދިވެސް ސާފެއްނޫން ކިހިނެއްކަމެއް
ދައުލަތުން، ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން، ދައުލަތުން ވިސްނަނީ މި ވާނުވާގައި ތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން ގިނަ
ދުވަސް ޖަލުގައި ހޭދަކޮށްފައިވާ މީހުންނަށް ހަދަނީ ކިހިނެއްތޯ ؟ ކޮބައިތޯ ވިސްނުމަކީ އެ މީހުންގެ މިނިވަންކަން، އެ
މީހުންގެ ލިބަރޓީ އެ މީހުންނަށް އެންޝުއަރކޮށްދިނުމަށް. އެހެންވީމަ، އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅާލަން
އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާއަށް ދަންނަވާލަން އެބަޖެހޭ މި ބޭފުޅުންނަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި އެއްކަމަކީ މި ވާނުވާގައި ގިނަ
ދުވަސްވެފައި ތިބޭ މީހުން، އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް އެންމެ ފަހުން މި ފޮނުވެއްވި ސިޓީ
އެ ފޮނުއްވެވީ ހަމަ އެކަނި މި ޕްލީ ބަރގެއިނިންގއާ ބެހޭ ގޮތުން، އެއީ އެ ދުވަހުގެ ނިންމުން އޮތީ، އެ ޕްލީ
ބަރގެއިނިންގއާ ބެހޭގޮތުން އޮތް ސިސްޓަމެއް އުސޫލެއް، އެ ބޭފުޅުން މިހާރު ކުރިއަށް ގެންދަވާ ގޮތެއް ހޯދާލުމަށް.
އޭރުގައި ވާނުވާގައި ތިބި މީހުންގެ މައްސަލައަކަށް ސްޕެސިފިކަލީ އަޅުގަނޑުމެން ނޭހި ވާތީވެ، ޖަވާބު އެގޮތަށް ؛
މިވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު އަރުވާނަން... (އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން)
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިންއަށް ފުރުޞަތު، ދެން، އެއަށްފަހު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސިރާޖު.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން ވެސް
ފާހަގަކުރައްވައިފި މި ޣައިރު ހާޒިރުގައި ޙުކުމް ކުރެވިފައި ހުރި މީހުންގެ 287 މީހެއްގެ ލިސްޓެއް އެބައޮތް. ދެން،
އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ވަރަށް އިންޓަރެސްޓިންގ އޭރިއާއެއް. އަޅުގަނޑު ބަލާލައިފިން. ލިސްޓު ބަލާލިއިރު އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވުނީ، މީގެތެރެއިން ގާތްގަނޑަކަށް 198 މީހުންނަކީ ހަމަ ގައިމުވެސް ފައިސާއާ ގުޅޭ މަދަނީ
10

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
މައްސަލަތަކުގައި ޙުކުމްކޮށްފައި ތިބި މީހުން އިނގެތޯ. އެހެންވީމަ، އަދި އެބަހުރި އޭގައި އަމުރަށް
ނުކިޔަމަންތެރިވެގެން ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައި ތިބި މީހުން ވެސް. އެހެންވީމާ، އޭގެތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ހަމަ ހިމެނޭނީ ދަރަނީގެ... އެކަމަކު އެ ނުލާ 198 މި ދެންނެވިހެން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 200 އަށްވުރެން
ގިނަ މީހުން މީގައި ތިބޭނެ ހަމަ ދަރަންޏާ ގުޅިގެން. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ،
ދެން މި އަނެއްހެން ކިޔާނެ އެއްޗެއް ނޭނގެ އަޅުގަނޑަކަށް އިނގޭތޯ. މިހާ ސާފުކޮށް މީގައި މި އޮތީ 55 ވަނަ
މާއްދާގައި ލިޔެފައި، މަދަނީ އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާއެއް އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް
މީހަކު ހައްޔަރުކޮށް ނުވަތަ ބަންދު ކޮށްގެންނެއް ނުވާނެއޭ. އަޅުގަނޑު މި މައްސަލައިގައި ކޯޓުތަކަށް ގޮސް ވަކާލާތު،
ކިތަންމެ ފަހަރަކު ކިޔައިފިން ބަންދު ނުކުރާށޭ ބަންދު ނުކުރާށޭ. މީހަކު ފަޤީރުވުމަކީ އެއީ އެ މީހާއަށް އަދަބު ދޭން
ޖެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެހޭ، މި ބުނި ސިސްޓަމްގެ ތެރެއިން ލޯނެއް ނެގީމަ އެއްކަލަ
ކަރުދަންޖެހިގެން ފުންމާލުން ކަހަލަ ކަމެއް މީ. % 12 އަދި މީހަކު ދަރަނި ދެ ފަހަރަކު ޑިފޯލްޓު ވެއްޖެއްޔާ ދެން
ސަލާމަތް ނުވާނެ އިނގޭތޯ. ކޯޓުގައި ދައުވާ ކުރިއަސް، ޙުކުމް ކުރިއަސް، އިންޓަރެސްޓު އެރުން ހުއްޓުވެނީކީއެއް
ނޫން. ހަމަ މީ ހަލާކުވެގެން ދަނީ. އަނެއްކާ ލިކުއިޑޭޓް އަޅުގަނޑުމެން މިކިޔާ މިސާލަކަށް، ކީކޭތޯ ދިވެހިން މި ކިޔަނީ
އިފްލާސް ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެ ސް ނޯވޭ. ގާނޫނު އިފްލާސް ކުރެވެނީ، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ކޯޓަށް ލިބޭ ބާރެއްގެ
ދަށުން މީހާ އިފްލާސް ކުރާ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑަށް މިހިސާބަކަށް ނުދާނެ. ދެން، ކޯޓުން މި ބުނަނީ، މިހާރު ޙުކުމް
މިކުރަނީ މީހެއްގެ މަދަނީ ޒިންމާއެއް ނުދައްކައިގެންނޯ. ކޯޓުން އަންގާ ޙުކުމަށް ތަބާނުވެ... ބަލަ ކޯޓުން އަންނަ
ޙުކުމް މި ބިނާވަނީ ދަރަނީގެ މައްޗަށް. ދަރަނި ނުދެއްކުމުގެ މައްޗަށް. އެހެންވީމާ، ދަރަނިން ޑިރައިވް ކުރާ ދަރަނި
ނުދެއްކިގެން އެ އެހެންވެގެން ކުރާ ޙުކުމެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި އެއްޗަކީ ދަރަނި ނުދެއްކިގެން.
އެހެންވީމާ، ދަރަނި މީހުންނަށް ނުދެއްކުނޭ ކިޔާފައި އެ މީހުންގެ ޕާސްޕޯޓު، އަދި އެ މީހުންގެ ޣައިރު ހާޒިރުގައި
ސިވިލް ކޯޓުން ނޫނިއްޔާ ކޯޓުން ހިފެހެއްޓީމަ މީހުންނަކަށް ބަލައިގަނެވޭނެކަމެއް... އަޅުގަނޑު މީގެ މައްސަލައެއްގައި
މި އަދި މީގެ މައްސަލައެއްގައެއް ނޫން. ހަމައެކަނި ޖިނާޢީ މައްސަލައެއްގައި ވެސް ޣައިރު ގާނޫނީ ގޮތުން ޙުކުމް
ކޮށްފައި އޮތް، މި ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓަން އަދި އެ މީހަކު ޙުކުމް ކޮށްފައި އޮތް މައްސަލައެއް، އެއީ 2008 ގެ ކުރިން
ޙުކުމް ކޮށްފައި އޮތް މައްސަލައިގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ކޯޓަށް ގޮސްގެން އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ، އަޅުގަނޑު ވެސް
އަޅުގަނޑު މަޖިލީހަށް އައުމުގެ ކުރިން ވެސް ދިޔައިން. އަދި މަސައްކަތްކޮށްގެން އިހަކަށް ދުވަހު ކޯޓުން ޙުކުމް
ކުރަން މި ޖެހުނީ. އަނެއްކާ ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރަން މި ޖެހުނީ އޭނަގެ ޕާސްޕޯޓު ދޫކޮށްލަން 10 އަހަރު ފަހުން
އިނގޭތޯ. އެކަމަކު އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅާ ހަމަ ހެސްކިޔާފައި އަރގިއުކުރެއްވި، ކިޔަނީ
11

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ކީކޭތޯ އޭނަ ދޫކޮށްގެން ނުވާނެއޭ. ޕާސްޕޯޓު ދޫކޮށްގެން ނުވާނެއޭ. އެހެންވީމާ، ކީއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ.
އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ ޙަޤީޤަތުގައި. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ގާތު ކީ ކޭތޯ ކިޔަނީ މީ. ސަރުކާރު ދީފި، މަޖިލީސް
ދީފި. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ ކައުންސިލު ހުރިހާ އެއްޗެއް ދީބަލާށޭ. މާތްކަލާކޯ، ހުރިހާ އެއްޗެއް ދީބަލާށޭ.
ދިނީމަވެސް ކޮންކަމެއްތޯއޭ މި ކުރެވެނީ. އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ދާ ވާކީލު ހެސްކިޔާފައި އަރގިއުކުރަނީ އޭނަގެ
ޕާސްޕޯޓު ދޫކޮށްގެން ނުވާނެއޭ. އެކަމަކު އޭނަ ކިތަންމެ ފަހަރަކު ޖަލަށް ގޮއްސަ ބުނޭ ތިމަންނަ ޖަލަށް ލައިދޭށޭ
ތިމަންނަ. ތިމަންނަ ބޭނުމޭ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަން. އެހެންބުނީމަ ޖަލު ފުރިފައޭ ތިމަންނަމެން ފަހުން އަންގާލާނަމޭ. މި
ހާލަތުގައޭ ކަންތައްތައް މިއޮތީ. ދެން، އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ ޙަޤީޤަތުގައި އަސްލު މީގައި ފަށަންވީ ކޮށްތާކުންކަމެއް
ނިންމަންވީ ކޮންތާކުން ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާގޮތުގައި މިއީ ހަމަ
އަޅުގަނޑުގެ ކްލައިންޓަކާ މިހާ ވަރަށް ކޯޓުގައި މި ފައިޓްކުރަން ޖެހުނީމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހިތަށް އެރީ މި ވާހަކަ
ހަމަ އަޅުގަނޑު މިތަނުގައި ރިކޯޑަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަމޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި އެއްކަމަކީ
ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައިވާ މައްސަލައިގައި ޣައިރު ހާޒިރުގައި ހުކުމްކޮށްފަ. ހަމަ ސީދާ ޚުދު އަޅުގަނޑާ ވެސް
ބައްދަލުވި އެކަހަލަ ދެތިން މީހުން ވަރަށް ކުރީއްސުރެ. އެ ޝަކުވާއެއް އެހެންވީމަ، މިހާ އަވަހަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
އެޖެންޑާއަށް ގެނައުމުގައި ވެސް އެ ވާހަކަ ދެއްކިއިރު ވެސް ދައްކާފައިވަނީ. ހަމަ އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑާއި ހިއްސާ
ކުރި ވާހަކަތަކު ތެރޭ ހަމަ ތި ވިދާޅުވިކަހަލަ ވާހަކަތައް ވިދާޅުވެފައިވޭ. ތިމަންނަ ޣައިރު ހާޒިރުގައޭ ޙުކުމް ކުރީ.
ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައިވާތާ ދިހަ އަހަރު ވެއްޖެއޭ، ބާރަ އަހަރު ވެއްޖެ، އެކި މީހުންނަށް އެކި ވަރު. ބާރަ އަހަރާއި،
ދިހަ އަހަރާ އިނގޭތޯ މިހާ މިންވަރު. ތަންތަނަށް ސިޓީ ލަމޭ ޕާސްޕޯޓު ހޯދުމަށް. އަދި ސިޓީގެ ޖަވާބު ބަލާ ވެސް
ދަމޭ ފުލުސް އޮފީހަށް. ހަމަ ތިމަންނަ ހިފާ ހައްޔަރުކުރާކަން ނޫޅެއޭ. އެކަމަކު ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓައޭ. ދެން، އެއަށް
ޙައްލެއް ނުލިބެއޭ އިނގޭތޯ. ދެން، ވާގޮތެއް ނޭނގިފައޭ ޕާސްޕޯޓު؛ ދެން ތި ވިދާޅުވިގޮތަށް މަދަނީ ކޯޓަށް
ހުށަހަޅައިގެން މިހާރު ބައެއް މީހުންނަށް އޭގެތެރެއިން ލިބިއްޖެކަމަށް އެ ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑު އެންމެ ފަހުން
ބައްދަލުވި ދުވަހު ވިދާޅުވީ. އަމިއްލައަށް މަދަނީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން ގޮސް މިހާރު ޕާސްޕޯޓު އަތަށް ލިބިއްޖެއޭ.
އަދިވެސް އެ މީހުންގެ މައްޗަކަށް ޣައިރު ހާޒިރުގައި ޙުކުމެއް އެބައޮތް. ހައްޔަރު ޙުކުމެއް. އެކަމަކު މައިގަނޑު ޙުކުމް
ތަންފީޛުނުކޮށް ޕާސްޕޯޓުގެ ޙުކުމް މި އޮންނަނީ ތަންފީޛު ވަމުން މި ދިޔައީ މިހާތަނަށް. އެހެންވީމަ، އެ ދެކޮޅު ނުޖެހޭ
12

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ކަންތައްތަކަށް ޙައްލު ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވި އެއްކަމަކީ ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން އެ ބޭފުޅުން
މިކަމުގައި ގެންގުޅޭ އުސޫލެއް، ސިޔާސަތެއް މިހާރު ކަނޑައެޅިފައިވޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސިރާޖަށް ފުރުޞަތު.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން އެ ފާހަގަކުރެއްވި
ނުކުތާއަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުން މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ކަންބޮޑުވާ މައްސަލައެއް. ގާނޫނީ ޙައްލެއް މީގައި ނެތްކަމަށް ވިދާޅުވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިގޮތަށް ސިޓީ ފޮނުވާފައި
އޮތްކަމަށް ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މި މިގޮތަށް ބަންދުގައި، ޣައިރު ހާޒިރުގައި ޙުކުމް ކޮށްގެން
ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުން އެއީކީ ކުރެވިދާނެކަމެއް ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މީގެން ފާހަގަވާ ދެ މީހެއްގެ ނަން
ފާހަގަކޮށްލާނަން ހަމަ މި މިކަމުގެ މިހުރި ބޭއިންސާފު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލުމުގެ ގޮތުން. އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވާ އެކެއް
އެއީ، 95 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިއިނދީ އަޙްމަދު ޢަބްދުاله / ފުވައްމުލައް، ކިޔާ ބޭފުޅެއް ޙުކުމް ކޮށްފައި މިއިނދީ
2015 ވަނަ އަހަރުގައި ޣައިރު ހާޒިރުގައި އެއް ދުވަހަށް. އެއް ދުވަހަށް ޙުކުމް ކޮށްގެން މިހާރު 5 އަހަރު ވަނީ
ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައި އިންނަތާ. ދެން، އަދި ހަމަ މީގެ އެއްޗަކީ ދަރަނީގެ މައްސަލަ އެއްގައި ކަމަށް މައްސަލައިގެ
ބާވަތް ޖަހާފައި އެބައިން. އަދި ހަމަ އެހެން ފާހަގަކުރެވޭ ފަރާތެއް 273 ނަންބަރުގައި މި އިންނަނީ އަޙްމަދު ސަޢީދު،
އެވެސް ފުވައްމުލަކު ބޭފުޅެއް. 2016 ވަނަ އަހަރުގައި އެއް ދުވަހަށް ޙުކުމް ކޮށްފައި، ޕާސްޕޯޓު 4 އަހަރު
ހިފަހައްޓާފަ. އަޅުގަނޑަކަށް މި ސެންސް މޭކެއް ނުކުރޭ އިނގޭތޯ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގާނޫނުން މިކަން މި ޕާސްޕޯޓު
ހިފެހެއްޓުން މިއީ، ހަމަ 4 އަހަރު ދުވަހަށް އެއް ދުވަހަށް ޓަކައި ހިފެހެއްޓުން އެ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ޙައްލެއް ނުލިބޭ
ކަމަށް ފާހަގަކުރުން އެއީކީ ހަމަޖެހޭ ވާހަކައެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މީގައި،
ޚާއްޞަކޮށް މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި މި ކޮށްފައި ހުރި ދަރަނި، ދަރަނި ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުން، މި ހުރި ކަންކަމަށް
ބަލާއިރުގައި މީގައި މިއިނދީ ޖުމުލަކޮށް މުޅި ރެކޯޑުގައި އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ ހަމަ ޖުމުލަކޮށް މިއިނދީ ދެ
މަސް ދުވަހުގެ ޙުކުމްކޮށްފައި ތިބި ފަރާތްތައް ޣައިރު ހާޒިރުގައި. ދެ މަސް ކުރާނީ އާންމުކޮށް ޙުކުމް ތަންފީޛު
މަރުޙަލާއަށް ގޮސް މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ފައިސާ ނުދައްކައިގެން އެ ކުރާ ކުރުން އެއީ އާންމުކޮށް ޙުކުމާ
އެއްގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރީމަ ވާ ތަންފީޛުކުރުމަށް މި ކަނޑައަޅަނީ ދެމަސް ދުވަހުގެ ވަންދެން. ދެ މަސް ބަންދުކޮށްފައި
މި އިންނަ އިނުން މިއަށް ޙައްލެއް ހޯދޭނެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޤާނޫނުތަކަށް މިހާރު ބަދަލު ނުގެނެސް
ވެސް. މީގައި އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ހަމަ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ހާޒިރުކޮށްގެން ނަމަވެސް
13

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ނުވަތަ އެ ނޫން ގޮތަކުން ނަމަވެސް އެބަ އަންގަން އެބަޖެހޭ މި ކަންކަމަށް ޙައްލެއް، މި ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަކޮށް.
އަޅުގަނޑު ދެންމެ ފާހަގަކުރި ދެ ފަރާތެއް، އެއްދުވަހަށް ޙުކުމެއް ކޮށްފައި އޮތީތީވެ 5 އަހަރު ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުން
އެއީ ހަމަޖެހޭ ގޮތެއް އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް ނުވިސްނޭ ގަ އިމު ވެސް އެއްދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޓަކައި.
އެހެންވީމާ، އެއަށް ޙައްލެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. ދެވަނަ ކަމަކަށް ވާނުވާގައި އިންނަ މައްސަލަތަކުގައި ޕްރޮސެކި އުޓަރ
ޖެނެރަލްއިން ފޮނުވާފައި އޮތް ސިޓީގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން ފާހަގަކުރި ފަދައިން ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން
އެދުނު ކަންތަކަށް ޖަވާބެއް ލިބުމުގެ ބަދަލުގައި އޮތީ އެއަށް މަސައްކަތްތައް ކުރަމުންދާ ވާހަކަ. މި ވާނުވާގައި ތިބޭ
މީހުންނަށް އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ގޮތެއް ކަނޑައެޅެން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު އަށް ބަދަލެއް ގެންނަ ކަމަށް
ވަނީނަމަ ގެނެސްގެން ނަމަވެސް، ވަކި ޓައިމް ފްރޭމެއް ދީފައި، ވަކި ވަގުތެއް ތެރޭގައި ކަންކަން ނުނިމޭ ކަމުގައި
ވަނީނަމަ ޖަލުން ދޫކޮށްލަން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ފެނޭ އެގޮތަށް ނަމަވެސް ނިންމަން. އެއީ ދައުލަތުގެ މައްސަލައެއް 6
އަހަރު، 7 އަހަރު މައްސަލަ ނުނިންމާ އޮތުން އެއީ. ބަންދުގައި ހުންނަ މީހާގެ މައްސަލައެއް ނޫން އެއީކީ ޙުކުމް
ނުކޮށް އެހާ ދުވަހު ބަންދުގައި އިނުން. އެހެންވީމާ، ދައުލަތައް އެކަން ނުކުރެވޭ ކަމުގައި ވަނީނަމަ ބަންދުގައި ހުންނަ
މީހާ ދޫކޮށްލަންޖެހޭނީ. އެދެން އެ ރިސްކް ޖެހޭނީ ނަގަން. އެހެން ނޫނީ ދައުލަތުން މައްސަލަތައް ހިންގައި ނިންމާނީ.
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ފެނޭ އެ މައްސަލައިގެ ބާވަތްތައް ވެސް ދެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަލަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް،
ވަކި މުއްދަތެއް ދީފައި، އަދި އޭގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ ޙުކުމް ކުރީމަ މިހާރު ވެސް ބަންދުގައި އިން މުއްދަތައްވުރެ
ކުޑަކޮށް ޙުކުމް އަންނާނެ ފަރާތްތައް. އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ އަދިވެސް ސާފުކުރަން ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ
ކިބައިން. އެ ދަޢުވާކޮށްފައި ހުރި ދަޢުވާތަކާއި ، ދަޢުވާކޮށްގެން ޙުކުމް އަންނީ ކޮން ޙުކުމެއްތޯ، އެ ޙުކުމަށް ވުރެން
ގިނަ ދުވަހު ބަންދުގައި ހުރީ ކޮންކޮން ބައެއްތޯ. އަޅުގަނޑަށް ނުފެނޭ އެ ފަރާތްތައް ދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭނެ
ސަބަބެއް އަދި ޙުކުމް އަޔަސް ނަޔަސް. ޙުކުމަށް ވުރެން ގިނަ މުއްދަތުގައި ބަންދުގައި އުހުނ، ބަންދުގައި ވެސް
އެބަހުރި. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެ ނގޭ ބައެއް ކޭސްތައް އެބަހުރި ޙުކުމް މިސާލަކަށް ދެ އަހަރު އަންނަ މައްސަލަތަކުގައި ،
ނޫނިއްޔާ ޙުކުމް 1 އަހަރު އަންނަ މައްސަލަތަކުގައި ބަންދުގައި 3 އަހަރު 4 އަހަރުގައި ތިބި މީހުން ޖަލުތަކުގައި
އެބަތިބި. އެއީ ހަމަ ރާއްޖޭގައި ހިނގާކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލަތަކަށް އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ޙައްލުތަކެއް
ލިބެން. އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑު އެދެން ހަމަ އަދިވެސް ހޯމް މިނިސްޓްރީން ސާފުކޮށްފައި، އެގޮތަށް ތިބި ފަރާތްތައް
ދެން ދޫކޮށްލެވޭނެ އިންތިޒާމު، އެއީ ހޯމް މިނިސްޓަރަށް ލިބޭ ބާރެއް އާންމުކޮށް، ބަންދުކުރާއިރުގައި ބަންދުގެ
އަމުރުގައި އާންމުކޮށް އޮންނާނީ ހޯމް މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ ތަނެއްގައި ބަންދުކުރަން އާންމުކޮށް މި ކަނޑައަޅަނީ.
ދެން، އެއީ އިދާރީ ނިންމުންތަކެއް އެ ހުންނަނީ. އެ ނިންމުންތައް އަޅުގަނޑުގެ ނަޒަރުގައި ހަމަ އެ ނަގަންޖެހޭ
14

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ނިންމުންތަކެއް އެއި. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ހަމަ ބެލޭނެ ގޮތަކަށް އަދި ޚާއްޞަކޮށް މި ޕާސްޕޯޓު ކަންތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހޯމް މިނިސްޓްރީން މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުކުރަން ބޭނުން ކަމަށް ބުނާނަމަ، އެ އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ
ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ގައިމުވެސް އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ތަނެއް. އެ ފަރާތުން ކޮމްފޮޓަބަލް ވާގޮތެއް އޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާފައި މިއަށް ޙައްލެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. ދެ މަސް ދުވަހުގެ ހުކުމަކާ ހުރެ 10 އަހަރު، 15 އަހަރު
ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުމަކީ އެއީ ހަމަޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. އެއަށް ޙައްލެއް ހޯދައިދޭން، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި
އެންމެ ހަމަ، މިއަދު މިއީ ފެބްރުވަރީ 10. ފެބްރު ވަރީ ނިމުމުގެ ކުރިން މިއަށް ޙައްލެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހޯދެންޖެހޭނެ. އެއީ އެވަރުގެ ކަމެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީކީއެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ހުށަހަޅަން މި ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައި، ދެ މަސް ދުވަހުގެ މައްސަލައިގައި ހިފަހައްޓާފައި މިތިބި މީހުން، ޚާއްޞަކޮށް
ބޮޑު މުއްދަތެއް ހިނގާފައި މިތިބަ މީހުން މިއަށް ހަމަ މި މަސް ނިމުމުގެ ކުރިން ޙައްލެއް ހޯދުން. އަޅުގަނޑު
ދާއިރާގެ މީހެއް ވެސް އެބައިން، މާމެންދޫ މީހެއް. އަޅުގަނޑާ ހަމަ ދިމާވާ ކޮންމެ ދުވަހަކު އެ ވާހަކަ ދައްކާ.
ބޭސްފަރުވާއަށް ދަރި ގޮވައިގެން ރާއްޖެއިން ބޭރަކަށް ނުދެވޭ. ބަލި ކުއްޖެއް. އެކަމަކު ދަރިއާއެކީގައި ބޭސްފަރުވާއަށް
ދިއުމުގެ ޙައްޤުން މަޙުރޫމްވެފައި، އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ، ކިތަންމެ ފަހަރަކު ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަ ވެސް
ދެކެވިއްޖެ. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮންސަރންވާ މައްސަލައެއް މި ޕާސްޕޯޓު ކަންތަކަކީ. އެހެންވީމާ،
ހަމަ އެކަން ފާހަގަކޮށްލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓާ ހަމައަށް ނިންމާލަން ވާނެ. އެހެންވީމާ، ދެން އޮތް
ކުޑަވަތުކޮޅުގެ ތެރޭގައި ނިންމުންތަކާ ހަމައަށް ދާނަން. އަޅުގަނޑު ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ދަންނަވާލަން ހުރި ދެ ސުވާލެއް އޮތީމަޔާއެކުގައި، ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ، އެ
މަސައްކަތްކުރުމަށް ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތަކުގައި ތި ބޭފުޅުން އަމިއްލައަށް ހެއްދެވި އެއްވެސް ދިރާސާއެ އް،
އެނަލިސިސްއެއް އެބައޮތްތޯ ސަރުކާރަށް ހުށަހެޅުއްވުމަށް.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްހެން ބޯޑުން ވަކި ގޮތްތަކެއް އެހެން އެނެލިސްއެއް ހަދާފައި ކިޔާކަށް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ތެރޭގައިވެސް މި ނުހިނގާތީ މިކަމާ ކުރެވޭ ބައެއް ބަހުސްތައް އެބަހުރި. އޭގެތެރެއިން
15

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި ބޯޑުން ނިކުމެފައި އޮތް ޚިޔާލެއް މިއީ، އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ބޯޑުގެ އިނުމުގެ ބަދަލުގައި
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ކަނޑައަޅާ ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު އިނުން ކިހިނެއްތޯއޭ ވާނީ. މިސާލަކަށް މިހާރުވެސް އޭ.ޖީ
އޮފީހުގައި ޑެޕިއުޓީން ވެސް އެބަ ތިއްބަވައޭ އޮފީހުގައި ކުރާނެ ވަކި އެހެން އިތުރު ކަމެއް ނެތި. އެހެންނަމަވެސް،
ގިނަ ގާނޫނުތަކުގައި މި ހުންނަނީ ތަންތަނުގެ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ތަމްސީލުކުރާއިރުގައި އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ހަމަ
ތަމްސީލުކުރަން އިންނަން ވާނެއޭ. ހަމައެކަނި ކްލެމެންސީ ބޯޑަކު ވެސް ނޫން ކަންނޭނގެ. ވަރަށް ގިނަ ގާނޫނުތަކުން
އެބަހުރޭ އެކި ދިމަދިމާލަށް ސީދާ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ކަނޑައަޅާފަ. ހުރުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވޭ. ކުރީގެ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ވެސް، ކޮންމެހެން އަނިލް މި ކަމަށް ފަރުވާ ކުޑަވެގެނެއް ނޫން ކަންނޭނގެ.
އެހެންނަމަވެސް، އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ހިމެނޭ ތަންތަން ގިނަވީނުން ވެސް މިއޮތީ ބޯޑުގައި ނުހިމެނިފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް އެބަ ގަބޫލުފުޅުކުރެއްވޭ މި
ކޮމްޕޮޒިޝަނަށް ބަދަލު އަންނަން ޖެހޭކަން. އެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވުނު ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، ގާނޫނަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ބަދަލުތައް ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގާނެ ތި ބޭފުޅުންނަށް
ބައިވެރިގެން. އަނެއް ސުވާލެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ވިދާޅުވި ކްލެމެންސީ ބޯޑުން އަމިއްލަ
އިސްނެގުމަކަށް އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނުބެލޭނެއޭ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހުގައި؛ ކިހިނެއްތޯ
ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ ބޯޑުން އަމިއްލަ އިނިޝިއޭޓުވް އިން އެކަން ހިންގެވުމަށް.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، އަޅުގަނޑު އޭރު އެ ދެންނެވީ މިހާރު ގާނޫނުގައި އޮތް ގޮތް. އެއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮފީހަށް ހުށަހަޅައިގެން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮފީހުން ބޯޑަށް ފާސްކޮށްގެން މިދަނީ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވާގޮތުން ކުށެއް ކޮށްގެން ޖަލަށް
ލާފައި އޮންނަ މީހަކު އެ މީހެއްގެ އަދަބަށް ލުއިކޮށްދޭން މި އެދެނީ. ދެން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ
ހަމަޖެހޭ ގޮތަކީ ހަމަ އެ މީހަކު އެ ކަމަށް ބޭނުންވެގެން، އެދިގެން ކުރިއަށް އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ދެން،
އަޅުގަނޑު އަދި އޭގެއިތުރުން ދެ ކަމެއް އަނެއްހެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އިނގޭތޯ. އެއް ކަމެއް ގޮތުގައި މި
2019 ވަނަ އަހަރުގެ ހާޒިރީ އަށް ބަލާއިރު ތި ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭނެ ބޭއްވިފައި ހުރި
ޖަލްސާތައް މަދުކަން. އެއީ ސަރުކާރު ބަދަލުވުމާ ގުޅިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން އެދިގެން ގާތްގަނޑަކަށް 4
16

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
މަސް ދުވަސް ވަންދެން ބޯޑު މެދު ކެނޑިފައި އޮތް. އެހެންވީމާ، އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އޭގެއިތުރަށް ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް، 2019 ވަނަ އަހަރު. ދެން އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެން
ފޯމްތައް އިވެލުއޭޓުކުރާއިރު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ޚާއްޞަކޮށް މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކޮށްފައި ތިބޭ މީހުން
ޖަލަށް ދާންޖެހިފައި ހުންނަނީ ހަމަ ސީދާ ދައުލަތުގެ އިހުމާލުން. ޑްރަގް ކޯޓުން ޑްރަގު، ތި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ޙުކުމްކޮށްފައި މި އޮންނަނީ މީނައަށް ފަރުވާދޭން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތައް އެ މިހުންނަށް ފަރުވާދިނުމުގެ
އިހުމާލުވެވިފައި ހުންނަނީ. ދައުލަތުގެ ކެޕޭސިޓީ ފަރުވާދޭން ނެތުމުގެ ސަބަބުން އެ މީހުން ޖަލަށް ދާންޖެހި، ޖަލުގައި
މުއްދަތު ތަހައްމަލްކުރަންޖެހިފައި ހުރިކަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ އާންމު ގޮތެއްގައި ވަރަށް ގިނައިން އަޅުގަނޑުމެން
ފޯމްތައް އިވެލުއޭޓުކުރާއިރުގައި މި ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެއްވީމަ ހަމަ ތި ބޭފުޅުންގެ ސަމާލުކަމަށް އަޅުގަނޑު އެކަން
ގެންނަން ބޭނުންވީ. އޭނައަށް ޖަލަށް ދާންޖެހިފައި އޮތީކީ އޭނަގެ ކުށަށް ވުރެން ބޮޑަށް ދައުލަތުގެ އިހުމާލުންނޭ. ދެން
ވެސް އަދަބު މިދެނީ ހަމަ އޭނައަށޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކަމަށް ހަމަ ޙައްލެއް ހޯދަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވޭތީ އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަމުން ވިދާޅުވި 2018 ގައި ހުށަހެޅިފައި ހުރި ފޯމުތަކަށް
ވެސް އެބަހުއްޓޭ، 19 އާއި 2018 ގެ މައްސަލަތައް ވެސް ނުބެލިފައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް އަޅުގަނޑު
ވެސް ކަންބޮޑުވި ކަމެއް. އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އެހެން ދުނިޔޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ކްލެމެންސީއަށް އެ
އެލިޖިބަލްވާ މީހުން އެލިޖިބަލްވާން އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ހުށަހެޅޭނެ، ޖަލުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތުގެ
ކުރިން ކްލެމެންސީ ޕްރޮސެސް ހިނގަން ފަށާ. އެ މުއްދަތު ހަމަވަންވާއިރަށް އޮންނާނީ ރެޑީގައި. އެއީ ފުރަތަމަ
ދުވަހަކީ ވެސް ކްލެމެންސީ ޙައްޤުވާނެކަހަލަ މީހަކަށް ކަމަށް ވަނީނަމަ އެ ފުރަތަމަ ދުވަހަކީ ވެސް އެ މީހާއަށް ޙައްޤު
ލިބިގެންވާ ދުވަހެއް. އޭނައަށް އެ ޙައްޤު ލިބޭ ކަމަށް ވަނީނަމަ އެލިޖިބަލް މީހަކަށް ވުމުން އެ ޕްރޮސެސް ހިނގާ.
އެހެންވީމާ، އިން އެޑްވާންސް ވަރަށް ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި އެ ޕްރޮސެސް ހިންގަން ފަށާ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނު އަށް ގެންނަ ބަދަލަކުން ވިޔަސް، ތި ބޭފުޅުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ގެ
ތެރޭގައި ހިމަނަންޖެހޭ ކަމެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭތީ ހިއްސާކޮށްލީ.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
17

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވީ މިހާރު މިސާލަކަށް 019 ގެ ފޯމުތައް އަޅުގަނޑު، 2018 ގެ ފޯމުތައް މިދިޔަ ޖަނަވަރީއާ
ހަމައަށް އެއްކޮށް ނިންމާލާފައި އިނގޭތޯ. ދެން، ދެންމެ މުޤައްރިރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް އަމިއްލަ އެކަން
އިސްނަގައިގެން ކުރުން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެން ހަމަ ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ ރޯލެއް އެގޭތެރެއަށް ލައިގެން ،
ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުން ދަނީ ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށުންތާ. އެހެންވީމާ، ކްލެމެންސީ
އެލިޖިބަލް ވާ ހިސާބުން އެނގިގެން ވެސް ދާނީ ހޯމް މިނިސްޓްރީ ތެރެއިން. ދެން ހޯމް މިނިސްޓްރީން އަމިއްލަ އިސް
ނަގައިގެން ބޯޑަށް އޭތި ފޮނުވަން ނޫނީ ޕްރޮސެސްއެއްގެ ތެރެއިން ދިއުން ރަނގަޅު ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުގައި ވެސް އެބައޮތް ހަމަ ރީތިކޮށް 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފޯމަށް ގޮތެއް ނިންމަންވާނޭ
ބުނެފަ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ފާހަގަކުރެވެނީ ނުނިމި އަހަރުވެގެން ވެސް ދިގުލައިގެންދާކަން. މިހާރު ވެސް ހަމަ
700 އަށްވުރެ ގިނަ ފޯމް ޕެންޑިންގ ގައި އެބައުޅޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ. ދެން، ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ ކްލެމެންސީ ބޯޑުގައި
މިދިޔަ 10 އަހަރު މިހާރު މިވަނީ ބޯޑަށް. ތާރީޚުގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ވެރިކަން ބަދަލުވީމަ ވަރަށް ގިނައިން
އެޕްލިކޭޝަންތައް އަލަށް ލިބެން ފަށާ. އެއީ މި ގާނޫނުގައި އެބައޮވޭ މި ރިޔާސީ ދައުރެއްގަ އި އެއްފަހަރުއޭ ހުށަހެޅޭނީ
ވެސް. އެތަން އޮންނާތީ އެއްކަލަ ރިޔާސީ ދައުރު ބަދަލުވާއިރަށް ހަމަ އާދަޔާ ޚިލާފަށް ގިނައިން ފޯމް އަންނަން ފަށާނެ
ކްލެމެންސީ ބޯޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުން ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މި
ފާޅުކުރެއްވި ޝުޢޫރުން އަދި އެކަން ކަމަށް، އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިއަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ސިރާޖަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތެއް ދެއްވީތީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ
ޕާސްޕޯޓު ކަންތަކާ ގުޅިގެން އަދި އެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާތީ. ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތުގެ
ގާނޫނުގައި ޖިނާޢީ ކުށާ ގުޅިގެން ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާނެ ގޮތް މިހާރު ބަޔާންކޮށްފައިވޭ 75 ވަނަ މާއްދާ އިޖުރާޢަތު
ގާނޫނުގައި. މީގައި މި ބަޔާންކުރަނީ، މީހަކު ކުށެއް ކުރަމުންދާކަން ނުވަތަ ކުށެއް ކޮށްފިކަން ނުވަތަ ކުށެއް ކުރަން
އުޅޭ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިފައިވާނަމަ އަދި އޭނާ ފިލައިގެންދާން އުޅޭކަމުގެ ބެލުމުގައި
18

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިފައި ވާނަމަ، މިހާރު ޖިނާޢީ މައްސަލައެއްގައި ވެސް މި ހައްޔަރުކުރެވެނީ ފިލައިގެންދާން
އުޅޭކަމުގެ އެކަށީގެންވާ ހެކި ވެސް ލިބެންޖެހޭ. އަދި މިހާރު ގާނޫނު ބުނާގޮތުން ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާ މުއްދަތު
އޭނާއަށް އެނގެން އެބަޖެހޭ. އަންގަން އެބަޖެހޭ ވަކި މުއްދަތަކަށް މި ހިފެހެއްޓެނީ. އެހެންނަމަވެސް، މަދަނީ
މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ހަމަ މުޅިން ޚިލާފަށް، އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ގާނޫނީ ގޮތުން ނުފެނޭ
މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ހިފެހެއްޓޭނެ ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، މިއަށް ހަމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޙައްލު ހޯދެންޖެހޭނެހެން
ގާނޫނަށް ބަދަލު؛ ޖިނާޢީ މައްސަލަތަކުގައި ވެސް މިގޮތަށް އޮތީ. ހަމަ އެ ނުކުތާ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވާތީވެ ހަމަ އެދުނީ. އަދި މީގައި ހަމަ އަދި ގާނޫނުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ ހިފަހައްޓާ ކަމުގައި ވަނީނަމަ ވީ
އެންމެ އަވަހަކަށް އެމީހަކަށް އެ މަޢުލޫމާތު ދޭންވާނެ ކަމަށް. އެއީ އަދި ޖިނާޢީ މައްސަލަތަކުގެ ؛ މިއީ މަދަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޣައިރު ހާޒިރުގައި ކޮށްފައި ހުރި އެއްޗްިއސަކީ ގިނައިން މަދަނީ އެއްޗެހި. ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓާފައި
އޮންނަކަން މި އިނގެނީ ބޭރަށްދާން އެއަރޕޯޓަށް ދިޔައިމަ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަކަށް ގާނޫނު ތަނެއް ނުދޭ ހިފަހައްޓަން.
އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަން ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މި ދެއްކެވުނު ވާހަކަތަކުން އަދި މި ކޮމިޓީ އުފެއްދެވި
މަޤްޞަދުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަ މި ކުރެވެނީ އިންޑިވިޑުއަލް ކޭސަސް ވަކިން ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި
ނިޒާމަށް ގެންނަ ބަދަލަކުން އާންމުކޮށް އެ ހިނގަމުންދާ ކަންތައްތަކަށް ބޮޑު ބަދަލެއް އެއްފަހަރާ ގެނައުމުގެ
މަސައްކަތެއް ކުރަން ޖެހިއްޖެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ މޭރުމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންސްތައް
އެކުލަވާލުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ވާހަކައިން ވެސް މި ފާހަގަ މި ކުރެވުނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެނީ
ހުސް ހައްތާ މައްސަލަކަން ހުރީ. ސިސްޓަމްގެ ހުރި މައްސަލަތަކުންނާއި އަދި ޢަމަލުކުރެވެ މުންދާ ގޮތްތަކުން ވެސް
ހަމަ އޮތީ ނާއިންޞާފު ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުމުގައި ވެސް އަދި ވާނުވާގައި ބޭތިއްބުމުގައި
ވެސް. އަދި އެއް ގްރާމްގެ މައްސަލައިގައި ވެސް. އަދި ދެން ވެސް އެ ހުރި ނިޒާމީ މައްސަލަތަކުން ވަރަށްބޮޑެތި
ނާއިންޞާފުތައް މީހުންތަކަށް، ވަރަށްގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔަކަށް މިހާރު ވެސް އެބަ ތަހައްމަލުކުރަމުންދާކަން.
އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ ޙައްލެއް ހޯދުމުގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީން އެކުލަވާލައި، ގާނޫނަށް
ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ވެސް މި އެއްބަސްވެވެނީ ކޮމިޓީގައި. ދެން، ގިނަ ހުށަހެޅުންތަކަށް އެއްވެސް
ބޭފުޅަކު އިޢުރާޟެއް ކުރައްވާފައި ނެތީމަ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އެގޮތަށް އެއްބަސްވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
19

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ގަބޫލުކުރެވޭތީވެ، އެ މަގަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރާނީ މި ކޮމިޓީގެ ނިންމުންތަކާ ހަމައަށް ވާސިލުވުމުގައި
ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ރިޕޯޓު އެކުލަވައިލާނެ މި ހުރިހާ ކަމަކަށް އެޑްރެސްކުރެވިގެން. ރިޕޯޓު އެކުލަވާލުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަނޑުމެން ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތައް، ވަޒީރުން، ނޫނިއްޔާ ކަމާބެހޭ ހުރިހާ ބޭބޭފުޅުން ކޮމިޓީއަށް، މި ސަބް
ކޮމިޓީއާ ބައްދަލުކުރުވުމަށް ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވެ، ހުށަހަޅުއްވާފައި ވެސް ވޭ. އެހެންވީމާ،
އެއްވެސް އިޢުތިރާޟެއް ނެތީމާ އަޅުގަނޑުމެން މި ނިންމުންތައް ނިންމާއިރުގައި އެ ބޭފުޅުން މިހާރު ސިޓީތަކުން އެ
ލިބުނު ޖަވާބުގެ އިތުރުން ސާފުކުރަންޖެހޭ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބޭބޭފުޅުންނަށް ދެންނެވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން
ކުރިއަށް ދިއުމަށް ތި ބޭފުޅުން އިޢުތިރާޟެއް ނެތިއްޔާ، އެއީ ހޯމް މިނިސްޓްރީ އާއި ފުލުހުންނާއި، ކްލެމެންސީއާއި،
ޕެރޯލްއާއި، އެޓަރނީ ޖެނެރަލާއި، އަދި ޕީ.ޖީއާ މިފަދަ އަދި މިނޫން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މައްސަލައާ
ގުޅުންހުރި ބޭބޭފުޅުން ގެނައުމަށް ތި ބޭފުޅުން އިޢުތިރާޟެއް ނެތް ކަމަށް ބަލައި، އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާ
ދުވަހެއްގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ދައުވަތު ދިނުމަށް އެ ނިންމުމެއް ނިންމުނު ކަމަށް ބަލަން މިހާރު މި ބޭނުންވަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަސޭހަވާނެ ދުވަހެއް ފަހުން
އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނާ އިތުރަށް ބައްދަލުނުވިއެއް ކަމަކު ދަންނަވާލާ ގޮތަށް މި އެއްބަސްވެވުނު ކަމަށް މި ނިންމީ.
ދެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުމްތާޒަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން. ވަގުތު ކުޑަތަންވެފައި ހުރުމާއެކުގައި ؛
ނޫން، ނޫން ކުރިއަށް ގެންދަވާ! އަދި އެބައޮތޭ ވަގުތުކޮޅެއް.
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުމްތާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ، މި މިހާރު މި ޖަލުގައި ތިބޭ
މީހުން އެ މީހުންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި އަމިއްލައަށް މި ހުށަހަޅަންޖެހެނީ އެ މީހުންގެ ކަންތައްތައް، ޕެރޯލްއަށް ވެސް އަދި
ކްލެމެންސީއަށް ވެސް. ހުށަހަޅާއިރުގައި އަޅުގަނޑާ ހަމަ ދިމާވެފައި ހުރި ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވައިލާނަން. އައި.ޑީ ކާޑު ކޮޕީއެއް ހެއްދޭނެ ގޮތެއް ނެތިގެން ނޫނިއްޔާމު އައި.ޑީ ކާޑު ހުށަހެޅި ކޮޕީ
ސަކަރާތްވެގެން ވެސް އޮތީ އޭނަގެ އެޕްލިކޭޝަން ރިޖެކްޓުވެފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަސްލު މިއީ ވަރަށް ބޮޑު
ބޭއިންސާފެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ. އެ މީހުންނަށް އެ ޙައްޤުވާ ހިސާބުން، ކްލެމެންސީ ވެސް
ޙައްޤުވާ ހިސާބުން އެ ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަކީ އަސްލު ހަމަ ކޮންމެވެސް ބައެއްގެ ޒިންމާއެއްކަމުގައި އެބަ
ކަނޑައެޅެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އިނގޭތޯ. ހަމަ އެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލަންވެގެން އަޅުގަނޑުގެ
ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކޮށްލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
20

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެންމެ ފަހު ވަގުތުކޮޅު އަޅުގަނޑު މި އަރުވަނީ ކްލެމެންސީގެ ބޯޑުގެ
މެންބަރަށް.
ކްލެމެންސީ ބޯޑުގެ މެންބަރު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ދެންމެ މުމްތާޒް ފާހަގަކުރެއްވީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް އިނގޭތޯ. ބައެއް، އެ ފޯމުގައި
ޚާއްޞަކޮށް ރައީސް އޮފީހުން ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަ ފޯމުގައި އޮންނާނެ ސްޓަރ ޖަހާފައި އޮންނަ ގޮޅިތަކެއް. އެ
ފުރިހަމަ، މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަނުވަންޏާ ވެއް ގޯސްވަންޏާ ވެސް ރިޖެކްޓުކުރަން އޭތި އޮންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ
މި ގެނައި އިޞްލާޙުގައި އޮންނާނެ އަސްލު ކްލެމެންސީ ބޯޑުން އެކަން ސާފުކުރަން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް.
ދެން، މަސައްކަތްކޮށްގެން ސާފުނުވެއްޖެ ފޯމެކޭ ދޫކޮށްލަންވާނީ. ބައެއްފަހަރު އެބަ ހުރޭ ކޯޓުގެ ޙުކުމުގެ ޤަޟިއްޔާ
ނަންބަރު ވެސް ނޭނގިގެން ދޫކޮށްލާފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އިއްޔެ ގެނައި އިޞްލާޙާ އެއްކޮށް
ބޯޑުން ޖެހޭނީ ފުރަތަމަ އޭނަ ނަންބަރު ހޯދަން މަސައްކަތްކުރަން ސާފުކުރަން. އެ ކުރެވިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ފޯމު
ޕްރޮސެސްކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް މިހާރު އޮންނާނީ އިޞްލާޙު ގެނެސްފައި އި އްޔެގައި. އެހެންވީމަ، ހަމަ ފާހަގަކޮށްލީ
އެކަންތައް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުން މި ނިންމާލަނީ މި ދެންނެވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ ބެހޭ ބޭބޭފުޅުންނާ
ބައްދަލުކުރުމަށް ދައުވަތު އަރުވާ ގޮތަށް. އަދި މިހާތަނަށް ކޮމިޓީއަށް ލިބުނު ހުރިހާ ޖަވާބުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން
އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް، ދެން އެކުލަވާލާ ރިޕޯޓުގައި މި ބައްދަލުވުންތަކުގެ އިތުރުން، މި ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއްގެ އަލީގައި
އަޅުގަނޑުމެން ރިޕޯޓު އެކުލަވައިލަން. މި މަސައްކަތަކީ ވަރަށް އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮށް
ނިންމައިލަންޖެހޭ މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް މި ދެކެނީ. އެހެންވީމަ، ވަރަށް
ސްޕީޑީގޮތެއްގައި މިކަން ކޮށް ނިންމާ، ވަރަށް ނާއިންސާފުން އަދަބުތަކާއި، ގެއްލުންތަކާ ލިބެމުންދާ ފަރާތްތަކަށް
21

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ+ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 2 ވަނަ ބައްދަލުވުން 10 ފެބްރުވަރީ 2020
އަވަސް ޙައްލެ އް، ޖުމުލަ ޙައްލެއް ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ސިސްޓަމަށް ގެންނަ ބަދަލުތަކާއި، ގާނޫނަށް
ގެންނަ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެމަގަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް އެންމެން ވެސް ތިބިކަމުގައި ފާހަގަކުރެވޭތީ
އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރުމަށް. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު މިއަދު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ނިންމައިލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
____
22